Sylwester Szafarz

Konferencja przywódców Szanghajskiej Organizacji Współpracy
Rosnący potencjał

We współczesnych trudnych i niebezpiecznych czasach gwałtownego wzrostu napięcia międzynarodowego, wielkiej kumulacji nierozwiązanych problemów globalnych oraz złowieszczych efektów wielorakich kryzysów światowych (politycznego, gospodarczego, społecznego, militarnego, pandemicznego i in.) mamy wszakże do odnotowania bardzo ważne wydarzenie pozytywne - jako swoiste „światełko w tunelu". Wydarzeniem tym była XXII Konferencja „na szczycie" Rady Szefów Państw Członkowskich Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SOW), która odbyła się w starożytnej Samarkandzie, w Uzbekistanie, w dniach 15 -16 września 2022 r. Obok tej Rady funkcjonują jeszcze: Rada Premierów państw SOW, Rada Ministrów Spraw Zagranicznych i in. Mam świadomość, iż problematyka SOW jest raczej nieznana (czy wręcz niedoceniana) wśród decydentów i w społeczeństwie polskim; jednakże za nic w świecie tak postępować nie należy! W związku z tym pozwalam sobie przybliżyć nieco naszym Czytelnikom analizowane fundamentalne kwestie funkcjonowania SOW. Tym bardziej, że we współczesnym okresie marazmu i załamania cywilizacyjnego na Ziemi, Organizacja ta działa coraz bardziej dynamicznie i ma bardzo poważną rolę do odegrania celem wydobycia ludzkości z obecnej zapaści kryzysowej i wprowadzenia jej na drogę zrównoważonego rozwoju. Oby!

SOW została powołana do życia w dniu 15 czerwca 2001 r. w Szanghaju, z inicjatywy chińskiej i przy wsparciu pięciu innych państw założycielskich, a mianowicie: Rosji, Kazachstanu, Uzbekistanu, Kirgistanu i Tadżykistanu. Uchwalono Kartę SOW, a 15 lat temu - zawarto Traktat o długofalowym dobrosąsiedztwie, o przyjaźni i o współpracy. Takie są dwa fundamentalne dokumenty założycielskie SOW. Powiada się, że Organizacja ta wyszła już z okresu nastoletniego i wkroczyła w etap dojrzałości. Konferencja „na szczycie" w Samarkandzie może być traktowana jako nowy punkt wyjścia w działalności SOW. Ostatnio do grona członków rzeczywistych (pełnoprawnych) dołączyły Indie i Pakistan (w 2017 r.) oraz Iran (w 2022 r.) - razem 9 państw. Wyróżnia się, ponadto, inne główne kategorie 26 państw dążących do pełnego członkowstwa w SOW lub współpracujących z nią. A mianowicie: 3 państwa - obserwatorzy (Białoruś, Afganistan, Mongolia); 3 kandydatów na obserwatorów (Bangladesz, Egipt, Syria); 6 partnerów w dialogu (Armenia, Azerbejdżan, Kambodża, Nepal, Sri Lanka i Turcja); zapraszani goście (ASEAN, ONZ, WNP i Turkmenistan); 8 kandydatów do miana partnerów w dialogu (Bahrajn, Malediwy, Kuwejt, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Myanmar, Egipt, Arabia Saudyjska i Katar) i in. SOW podpisała też tzw. memoranda o porozumieniu (Memoranda of Understanding) z UNESCO, z Ligą Państw Arabskich oraz z Komisją ds. Społeczno-Gospodarczych dla Azji i Pacyfiku. Wolę polityczną przystąpienia do SOW wyrażają również: Wietnam, Ukraina, Izrael i in. W Samarkandzie uzgodniono przyznanie Iranowi statusu rzeczywistego członka SOW, wdrożono procedurę ustanowienia takiegoż statusu dla Białorusi oraz statusu partnerów dialogu dla: Egiptu, Arabii Saudyjskiej i Kataru oraz wyrażono zgodę na perspektywiczne przyjęcie w poczet partnerów także: Bahrajnu, Malediwów, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Kuwejtu i Myanmaru. Rozszerzanie kręgu państw członkowskich oraz krajów i organizacji międzynarodowych rozmaicie stowarzyszonych z SOW jest wymownym, ale

nie jedynym, potwierdzeniem zmiany zasięgu i charakteru tej Organizacji oraz jej przeobrażania - z regionalnej (środkowoazjatyckiej) w globalną.
SOW powstała ponad 20 lat temu z początkowym celem zwalczania terroryzmu, separatyzmu i ekstremizmu oraz eliminowania wszelkich negatywnych zjawisk, które - jako plagi - nękały społeczeństwa państw założycieli SOW (i innych krajów). Nadrzędnym hasłem (mottem) Organizacji był i jest nadal tzw. „duch szanghajski", na który składają się: - podejmowanie działań zbiorowych w walce z negatywnym zjawiskami, bowiem „w pojedynkę" nie uda się rozwiązać negatywnych problemów regionalnych i globalnych; - utrzymanie systemu międzynarodowego z ONZ jako centralnym ogniwem i z ustanowieniem multilateralizmu (wielobiegunowości), z usprawnieniem zarządzania wspólnymi sprawami regionalnymi i globalnymi oraz z utworzeniem Nowego Ładu Międzynarodowego na zasadach sprawiedliwości, wzajemnie korzystnej współpracy i równych praw. Obecnie formuła „ducha szanghajskiego" jest uzupełniana o nowe kategorie, a mianowicie: wzajemne zaufanie, wzajemne korzyści, poszanowanie równości partnerów i różnorodności cywilizacyjnej oraz dążenie do wspólnego rozwoju. Prezydent Xi Jinping zaproponował na Konferencji dodanie do tego zestawu części składowych „ducha szanghajskiego jeszcze takich istotnych elementów jak: zaufanie polityczne, wzajemnie korzystna współpraca (win-win cooperation), równość między państwami, otwartość, kompleksowość i sprawiedliwość.
Bardzo ważnym atutem SOW w procesie globalizacji jest jej łączny ogromny potencjał terytorialny oraz społeczno-ekonomiczny (i zapewne również militarny). Składają się nań następujące dane: SOW to łącznie prawie połowa ludności świata, 3/5 obszaru Eurazji, i ¼ Światowego Produktu Brutto. Łączna wartość PKB SOW wyniosła 23,3bln USD w roku 2021, czyli 13 razy więcej niż w roku 2001.Wartość obrotów handlowych w ramach SOW osiągnęła 6,6 bln USD w roku 2021 czyli100 (!) razy więcej niż 20 lat temu. Wartość obrotów handlowych ChRL z pozostałymi krajami SOW wyniosła 343,1 mld USD, w roku 2021, co oznacza wzrost o 40% w porównaniu do roku 2020. Należy oczekiwać dalszej poprawy tych pierwszoplanowych wskaźników makroekonomicznych bowiem w SOW wprowadzone zostaną niedługo poważne ułatwienia i liberalizacja w ramach współpracy gospodarczej i handlowej oraz synergia tej współpracy z Inicjatywą Pasa i Szlaku (czyli Nowego Szlaku Jedwabnego, B&RI = Belt & Road Initiative). Wymiana społeczna (międzyludzka, people-to-people exchange) w ramach SOW osiągnęła 7 mln osób w roku 2019, czyli 3,5 razy więcej niż w roku 2001. Wszystkie te (i inne) dane stanowią solidny fundament materialny w procesie przekształcania SOW w organizację o statusie globalnym.

Przebieg obrad

XXII Konferencja SOW „na szczycie w Samarkandzie zgromadziła bardzo liczne i reprezentatywne grono przywódców z 24 krajów świata, w tym 14 prezydentów i premierów. Obradom przewodniczył Prezydent Szawkat Mirziyoyew (Uzbekistan), rotacyjny Przewodniczący SOW w obecnej kadencji. Poszczególne wiodące państwa założycielskie i członkowskie reprezentowali: Prezydent Xi Jinping (ChRL), Premier Narendra Modi (Indie), Prezydent Władimir Putin (Rosja), Prezydent ajatollah Seyyed Ebrahim Raisi (Iran), Prezydent Kassy-Zhomart Tokajew (Kazachstan), Prezydent Szawkat Mirziyoyew (Uzbekistan), Prezydent Sadyr Japarow (Kirgistan), Prezydent Emomali Rahman (Tadżykistan), Premier Shehbaz Sharif (Pakistan). Obecni byli także: Prezydent Uchanaangijn Churelsuch (Mongolia), Pezydent Aleksander Łukaszenko (Białoruś), Prezydent Recep Tayyip Erdogan (Turcja), Prezydent Ilham

Aliyew (Azerbajdżan), Prezydent Serdar Berdimuhamedow (Turkmenistan) i in. Turcja wyraża gotowość przystąpienia do SOW, co powinno nastąpić już w niedługim czasie. W wyniku wcześniejszych skrupulatnych przygotowań i dyskusji przyjęto Deklarację Samarkandzką [2] oraz ponad 40 ważnych dokumentów monotematycznych dotyczących, m.in., najważniejszych kwestii gospodarczych, finansowych, naukowo-technicznych, logistycznych i handlowych, bezpieczeństwa energetycznego, bezpieczeństwa żywnościowego, zmian klimatycznych, ustabilizowania łańcucha dostaw zaopatrzeniowych, wymiany społecznej (międzyludzkiej), współpracy kulturalnej, tworzenia nowych instytucji i problematyki międzynarodowej.

Przemówienia przywódców

Przedstawiam jedynie najistotniejsze spośród tych wypowiedzi i propozycji oraz zawarte w nich konkretne wnioski. Co ważniejsze treści i sugestie zgłoszone w innych głosach w dyskusjach i w rozmowach na Konferencji zostały odzwierciedlone w Deklaracji Samarkandzkiej. Zgodnie z oczekiwaniami, najważniejszą rolę na XII Konferencji odgrywał **Prezydent Xi Jinping**. Jego kluczowe przemówienie (pełny tekst) zamieszczone jest w załączniku [1]. Przywódca chiński uczestniczył w 30 spotkaniach, w rozmowach (m.in. z Władimirem Putinem i z Uchnaangijnem Churelsuchem, Prezydentem Mongolii oraz z 8 innymi przywódcami), a także brał udział w przedsięwzięciach politycznych różnego rodzaju; złożył także a priori oficjalne wizyty państwowe w Kazachstanie i w Uzbekistanie. W uzupełnieniu treści przemówienia konferencyjnego Prezydenta Xi, podaję niniejszy wybór Jego najważniejszych myśli, propozycji i ocen zaczerpniętych z wypowiedzi prezydenckich podczas wszystkich ww. okazji i sposobności: Chiny i Rosja mogą zapewnić stabilność we współczesnym chaotycznym świecie. ChRL jest gotowa do podjęcia się roli wielkiego mocarstwa światowego, które rozumie poczynania Rosji na Ukrainie oraz opowiada się za pokojowym (dyplomatycznym) uregulowaniem tego problemu i potępia metodologię „kolorowych rewolucji" stosowaną przez Zachód.
SOW jest cennym przykładem współpracy regionalnej oraz tworzenia i rozwoju organizacji międzynarodowych o charakterze wielostronnym. Uosabia ona konstruktywną współpracę pomiędzy państwami, służy umacnianiu wzajemnego poparcia i rozwijaniu efektywnego współdziałania w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego, wymiany społecznej i kulturalnej oraz umacniania zasad i praktyki wielobiegunowości (multilateralizmu). Co więcej, rozwój SOW przyczynia się do dynamizowania walki o pokój i o wspólny dobrobyt na obszarze Eurazji i poza nią. W obecnej niezwykle skomplikowanej sytuacji międzynarodowej (Ukraina, Afganistan itp.), SOW powinna odgrywać jeszcze ważniejszą rolę stabilizacyjną. Np. Grupa Kontaktowa SOW ds. Afganistanu okazuje pomoc temu krajowi w przywróceniu pokoju i stabilności poprzez rozwój i pojednanie polityczne. Słowem, SOW jest ważną i konstruktywną siłą w rozwiązywaniu problemów regionalnych i międzynarodowych - w ogólności. Na tzw. spotkaniu w wąskim gronie, w dniu 16.09.2022., (z udziałem przywódców Chin, Indii, Rosji, Kazachstanu, Uzbekistanu, Kirgistanu, Tadżykistanu i Pakistanu) Prezydent Xi przedstawił następujące priorytetowe cele SOW: - umacniane Ducha Szanghajskiego w sferze współpracy i solidarności; - konsolidowanie niezależności strategicznej i stabilizacji regionalnej; - całościowe (kompleksowe) podejście do realizacji zadań i do wspólnych korzyści w rozwijaniu współpracy; - rozszerzanie SOW i umacnianie jej instytucji.
Fundamentalnym przedmiotem działalności SOW jest zapewnienie wspólnego bezpieczeństwa we współczesnej sytuacji, kiedy przed światem stoi alternatywa: albo jedność lub podziały oraz

albo współpraca lub konfrontacja. Współpraca jest kluczowym elementem w zakresie bezpieczeństwa zbiorowego, bez którego rozwój byłby nie do pomyślenia. Chodzi, przy tym, o rozwój dla wszystkich państw i narodów, pomiędzy którymi SOW kładzie mosty współpracy. (W tym kontekście należy przypomnieć propozycję Prezydenta Xi ws. Globalnej Inicjatywy Bezpieczeństwa - Global Security Initiative, zgłoszoną na 76-tej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, we wrześniu 2021 r.). Istotne znaczenie ma także zapewnienie lepszego współdziałania (tzw. synergii) pomiędzy SOW i B&RI (czyli Inicjatywą Pasa i Szlaku). Zaś wśród najważniejszych konkretnych propozycji zgłoszonych przez Prezydenta Xi wymienić należy następujące: - utworzyć wspólny (ChRL - SOW) ośrodek szkolenia antyterrorystów ; - zorganizować forum SOW nt. poprawy sytuacji w zakresie łańcuchów zaopatrzenia; - utworzyć wspólne (ChRL - SOW) centrum współpracy w zakresie wielkich baz danych; - zwiększyć pomoc humanitarną i in. dla krajów rozwijających się w wysokości 1,5 mld juanów; - skoordynować lepiej poczynania B&RI ze strategiami rozwojowymi krajowymi zainteresowanych krajów i regionalnymi; - usprawnić funkcjonowanie sił motorycznych rozwoju (tzw. growth drivers).

Prezydent Szawkat Mirzijojew (Uzbekistan): jako rotacyjny Przewodniczący SOW wygłosił przemówienie bardzo interesujące i bogate w treści. W okresie swojej kadencji Uzbekistan zorganizował ponad 80 rozmaitych imprez i przedsięwzięć w ramach SOW. Złożoność sytuacji globalnej w naszych czasach wymaga, bardziej niż kiedykolwiek, umacniania wzajemnego zaufania, sprawiedliwości, solidarności, konstruktywnego dialogu, Ducha Szanghajskiego oraz statusu niezaangażowania SOW. Azja Środkowa powinna pozostać nadal trzonem (rdzeniem = core) Organizacji.

A oto najważniejsze propozycje przedstawione przez Pana Prezydenta Uzbekistanu: - rozpocząć przygotowania do opracowania strategii rozwoju SOW do roku 2040; - określić i sprecyzować następujące priorytetowe zadania SOW: doskonalenie współpracy w dziedzinie gospodarki, handlu i inwestycji, maksymalizowanie korzyści wynikających z komplementarności gospodarek państw członkowskich SOW, rozpocząć w ramach Organizacji nowy dialog w sprawach gospodarczych, rozwijać nowe strefy ekonomiczne i wolnocłowe, organizować coroczne targi handlowe w SOW, poprawić bezpieczeństwo żywnościowe (Uzbekistan zamierza zorganizować międzynarodową konferencję na ten temat w roku 2023), doskonalić strukturę transportu i logistyki, szczególnie linię kolejową Chiny - Kirgistan - Uzbekistan oraz Termez - Kabul - Peszawar, utworzyć Radę ds. Klimatu w SOW, zwiększyć efektywność poczynań w zakresie oszczędzania wody, ochrony gleby i całokształtu spraw ekologicznych, intensyfikować poczynania antyterrorystyczne w związku z nasilaniem się radykalizmu, wspierać odbudowę Afganistanu, proklamować rok 2023 jako Rok Rozwoju Turystyki w regionie SOW.

Premier Narendra Modi (Indie): ocenił z uznaniem wzrost roli i znaczenia SOW, w ramach której szczególne znaczenie ma rozwój wszechstronnej współpracy oraz zdecydowane umacnianie wzajemnego zaufania. SOW odgrywa konstruktywną rolę w walce z pandemią Covid-19, która to rola sprzyja ożywieniu gospodarki globalnej, regeneracji zerwanych łańcuchów dostaw zaopatrzeniowych oraz zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego, szczególnie promowaniu upraw prosa. Indie mają od wielu tysięcy lat cenne doświadczenia z uprawą i przetwórstwem prosa, które mówca określił mianem „super pożywienia" („superfood"). Rok 2023 zostanie proklamowany Rokiem Prosa przez ONZ. Byłoby wskazanie zorganizowanie Święta Prosa (Millet Festival) także przez SOW. Wyniki gospodarcze Indii w roku 2022 zapowiadają się pomyślnie a prognoza stopy wzrostu PKB = 7,5%. Ponadto, Indie są potęgą

światową w zakresie medycyny tradycyjnej i proponują utworzenie Grupy Roboczej SOW w tej materii. (Nota bene: głośnym echem na Konferencji i w całym świecie odbiła się wypowiedź Premiera Indii w rozmowie z Prezydentem Rosji. N. Modi stwierdził, m.in.: „obecne czasy nie są erą wojen" = „now is not an era of war").

Prezydent Władimir Putin (Rosja): rozpoczął przemówienie od przedstawienia propozycji zorganizowania… wielkiej imprezy sportowej przez SOW. Ponadto, zaprezentował pozytywną ocenę funkcjonowania tej Organizacji, której prestiż systematycznie wzrasta na arenie międzynarodowej. SOW nie marnuje czasu i stara się rozwiązywać problemy eurazjatyckie bez naleciałości egoistycznych. Priorytetami w jej działalności są: zwalczanie terroryzmu i egoizmu, handlu narkotykami i zorganizowanej przestępczości. SOW, jako instytucja nie przynależna do bloków, pomaga metodami politycznymi i dyplomatycznymi w rozwiązywaniu problemów występujących wokół naszych granic, łącznie z Afganistanem i jest otwarta na współpracę z całym światem - bez samolubstwa. Mówca skrytykował Unię Europejską za jej negatywne stanowisko ws. eksportu rosyjskich nawozów sztucznych, który ma istotne znaczenie w dziele rozwiązywania kryzysu żywnościowego. Znamienne, że UE zniosła sankcje na ten eksport z Rosji do krajów unijnych. Tymczasem Rosja pragnie, aby ów eksport był także kierowany do krajów rozwijających się. W portach UE zmagazynowano do tej pory 300.000 ton rosyjskich nawozów sztucznych, które Rosja chce przekazać bezpłatnie krajom rozwijającym się. Strona rosyjska opowiada się zdecydowanie za rozwijaniem współpracy humanitarnej, kulturalnej, turystycznej, naukowo-technicznej oraz w dziedzinie rolnictwa i ochrony zdrowia i wyraża poparcie dla przyjęcia Białorusi oraz Iranu w poczet członków rzeczywistych SOW; a także Bahrajnu, Kuwejtu, Malediwów, Egiptu, Kataru, Arabii Saudyjskiej, Myanmaru i Zjednoczonych Emiratów Arabskich do grona partnerów w dialogu SOW. (Nota bene: znamienne, że Wł. Putin nie wspomniał ani słowem o problematyce ukraińskiej).

Prezydent Kassym-Zhomart Tokajew (Kazachstan): w ciągu ponad 20 lat swego istnienia SOW przekształciła się w silną Organizację międzynarodową koncentrującą się, głównie i przede wszystkim, na umacnianiu bezpieczeństwa regionalnego (w Azji Środkowej). Przy tym jest to Organizacja neutralna ideologicznie plasująca się pomiędzy geopolitycznymi blokami państw. Wskazane jest przekształcenie SOW w globalną platformę gospodarczą podejmującą przedsięwzięcia na wielką skalę oraz także zapewnienie im odpowiedniego finansowania. Azja Środkowa jest bardzo ważnym centrum transportowym (transportation hub) w Eurazji na linii Chiny - Unia Europejska. Koniecznie jest także rozwijanie trans kaspijskich i trans eurazjatyckich sieci kolejowych oraz połączeń drogowych (transportowych). Co więcej, państwa wchodzące w skład SOW są największymi w świecie producentami płodów rolnych i artykułów rolno-spożywczych (żywności), w związku z czym spada na nie obowiązek zapewnienia nieprzerwanej produkcji i dostaw celem zaopatrywania zrównoważonego rynku żywnościowego w regionie i na świecie.

Prezydent Emomali Rahmon (Tadżykistan): SOW stanowi modelowe rozwiązanie w zakresie wzajemnie korzystnego partnerstwa, równości i podejmowania decyzji w drodze konsensusu. Mówca opowiedział się, w szczególności, za rozwijaniem współpracy wzajemnej w zakresie zielonej energii i efektywnej struktury transportowej. Szczególne znaczenie ma także lepsze współdziałanie Stron w dziedzinie bezpieczeństwa zbiorowego, które stanowi główny składnik w działalności tej Organizacji. Jeśli zaś chodzi o Afganistan, to należy intensyfikować działania antyterrorystyczne oraz zwalczać ekstremizm, separatyzm, handel i przemyt narkotyków z Afganistanu oraz zorganizowaną przestępczość. Niebezpieczne jest także rozszerzanie ideologii radykalizmu religijnego w naszym regionie Azji Środkowej, która nadal powinna

pozostawać rdzeniem (trzonem) SOW. Należy też zwiększać rolę państw-obserwatorów i partnerów dialogu w ramach naszej Organizacji. W tym duchu, Tadżykistan popiera kandydaturę Białorusi i pozostałe nowe propozycje przyjęć państw do SOW.

Deklaracja Samarkandzka

Jest to obszerny oraz bardzo ważny i interesujący dokument merytoryczny (uchwalony w dniu 16 września 2022 r.) wieńczący obrady XXII Konferencji „na szczycie" Rady Przywódców SOW w Samarkandzie. Składa się on ze 121 punktów obejmujących główne oceny, diagnozy i propozycje programowe SOW na następny okres. Poniżej przedstawiam najważniejsze z najważniejszych treści zawartych w Deklaracji. Jej pełny tekst można znaleźć w Internecie pod hasłem wymienionym w odnośniku [2].
Punktem wyjścia w Deklaracji jest wnikliwa analiza współczesnej sytuacji międzynarodowej ze szczególnym wskazaniem na coraz silniejsze tendencje ku wielobiegunowości (multilateralizmu), na solidniejsze powiązania pomiędzy narodami i państwami, na przyspieszenie procesów informatyzacji i cyfryzacji oraz na wzrost napięcia w sytuacji globalnej, czego wyrazem jest, np., coraz większa liczba konfliktów i sporów międzynarodowych. Ponadto, zwiększa się przepaść technologiczna i informatyczna pomiędzy krajami, nasilają się perturbacje na rynkach finansowych (giełdach), następuje ograniczanie inwestycji, zrywają się łańcuchy dostaw zaopatrzeniowych, zwiększa się protekcjonizm i tworzenie barier w handlu międzynarodowym itp. Jednocześnie skutki pandemii sprawiają, m.in., że zagrożona jest realizacja ONZ-owskiej Agendy 2030 ws. zrównoważonego rozwoju świata.
W tak skomplikowanej sytuacji międzynarodowej SOW opowiada się za utworzeniem Nowego (lepszego) Ładu Światowego, przeciwko blokowemu podejściu, ideologizacji i konfrontacji w stosunkach międzynarodowych oraz za pokojowym rozwiązywaniem spraw spornych, za umacnianiem pokoju na Ziemi oraz za harmonijnym współistnieniem człowieka i przyrody. W tych kwestiach państwa SOW będą współpracować coraz efektywniej pomiędzy sobą i z innymi zainteresowanymi krajami. W tych niezbędnych poczynaniach Azja Środkowa będzie trzonem Organizacji i jej działalności - z jednoczesnym rozwijaniem i doskonaleniem współdziałania z Azją Południową.
Przedmiotem wspólnych poczynań powinny być takie sprawy, jak: zwalczanie niebezpieczeństwa ze strony terroryzmu, separatyzmu, ekstremizmu i handlu narkotykami, przeciwstawianie się rosnącej radykalizacji młodego pokolenia, umacnianie bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego w ogólności i in. z jednoczesnym przestrzeganiem zasad nieingerencji w sprawy wewnętrzne w tych i w temu podobnych kwestiach. Ponadto, kluczowym zadaniem jest umacnianie bezpieczeństwa informatycznego na świecie (tzw. cyber security), eliminowanie analfabetyzmu informatycznego i likwidowanie przepaści informatycznej pomiędzy narodami i państwami. Niedopuszczalna jest militaryzacja internetu; zaś nowoczesne technologie powinny być stosowane jedynie w celach pokojowych i z poszanowaniem suwerenności państw oraz zasad nieingerencji w ich sprawy wewnętrzne. Jednocześnie SOW wyraża poparcie dla starań ONZ w sferze informatyki i dąży do zwiększania roli państw członkowskich SOW w strukturach ONZ-owskich.
Wiele uwagi poświęcono w Deklaracji sprawie irańskiej - w ślad za wcześniejszym uchwaleniem odpowiedniego dokumentu SOW o nazwie: „Joint Comprehensive Plan of Action on the Iranian Nuclear Program". Deklaracja wzywa państwa członkowskie i innych zainteresowanych do przestrzegania zaleceń zawartych w tym dokumencie. (Przy tej okazji wyrażono poparcie dla

przyjęcia Iranu i Białorusi w poczet członków rzeczywistych SOW). Analogiczne wezwanie dotyczy przestrzegania postanowień Traktatu o nierozprzestrzenianiu broni nuklearnej, umacniania globalnego systemu nierozprzestrzeniania tych broni i ich rozbrojenia w skali międzynarodowej, wykorzystywania energii nuklearnej tylko w celach pokojowych oraz powstrzymania nieograniczonej rozbudowy systemów antyrakietowych na świecie. Niektóre państwa nie powinny umacniać własnego bezpieczeństwa kosztem osłabiania bezpieczeństwa innych państw.
Nie należy umieszczać systemów broni w kosmosie, który powinien być wykorzystywany wyłącznie w celach pokojowych. W związku z tym niezbędne jest przyjęcie i wdrożenie instrumentów (aktów) prawnie wiążących i zakazujących wyścigu zbrojeń w kosmosie i rozmieszczania tam broni. W Deklaracji zażądano nieprodukowania i zniszczenia broni bakteriologicznych i chemicznych, opowiedziano się za utworzeniem strefy bezatomowej w Azji Środkowej oraz za szybkim i skutecznym uregulowaniem sytuacji w Afganistanie. Wygnani Afgańczycy powinni wrócić rychło do swoich domostw. SOW udzieli pomocy Afganistanowi, ale będzie żądał przestrzegania tam zasad i norm państwa prawa i umacniania systemu praworządności.
Za sprawę o ważnym i fundamentalnym znaczeniu uznano konieczność zdecydowanej poprawy architektury zarządzania globalnymi sprawami gospodarczymi oraz polepszenia współdziałania z WTO (World Trade Organization = Światowa Organizacja Handlu). SOW opowiada się za swobodnym obiegiem (free movement) towarów i usług na rynku światowym. Jednocześnie, państwa członkowskie SOW wyrażają poparcie dla chińskiej inicjatywy OBOR (One Belt One Road tzn. Jednego Pasa i Jednego Szlaku) zwanej też B&RI (Belt&Road Initiative = Inicjatywa Pasa i Szlaku, czyli Pasa Gospodarczego i Nowego Szlaku Jedwabnego). Państwa SOW będą zmierzać do efektywnego połączenia tej Inicjatywy z Eurazjatycką Unią Gospodarczą (Eurasian Economic Union) . Postanowiono też utworzyć specjalne grupy robocze ds. początkujących przedsiębiorstw (tzw. start-ups), innowacji, redukcji ubóstwa i medycyny tradycyjnej. W sumie, jak głosi Deklaracja, celem SOW jest podnoszenie stopy życiowej ludności w całym regionie i również w jego poszczególnych krajach.
Chodzi przy tym o przezwyciężanie negatywnych skutków pandemii w sferze społeczno-gospodarczej, pobudzanie kreatywności i innowacyjności w gospodarce, o rozwijanie gospodarowania metodami cyfrowymi, o zwiększanie inwestycji, o doskonalenie logistyki i energetyki, łącznie z utworzeniem regionalnej sieci energetycznej, połączeń (tzw. inter connectivity), o ochronę środowiska, o rozwój i modernizację rolnictwa, o bezpieczeństwo żywnościowe, o informatyzację ochrony zdrowia oraz o pomoc w klęskach żywiołowych. A oto inne dziedziny, w których będzie dynamizowana współpraca między państwami SOW: badania kosmiczne, problematyka młodzieżowa, studencka i kobieca, kultura i sztuka (np. utworzenie Związku Muzeów), wymiana społeczna, medialna, sportowa (w „duchu olimpijskim”), turystyczna, ochrona lodowców i różnorodności biologicznej (biodiversity), rozwijanie współpracy z ONZ i z jej organami, ochrona Morza Aralskiego i przezwyciężanie katastrofy ekologicznej na tym obszarze i in.
Następne przewodnictwo rotacyjne przypada Indiom, w związku z czym kolejna Konferencja „na szczycie” Rady Przywódców Państw SOW odbędzie się w tym kraju, w roku 2023.

Zakończenie i wnioski

Swoiście syntetycznym i trafnym ujęciem nowej globalnej roli SOW są sformułowania zawarte w

punkcie 61 Deklaracji Samarkandzkiej. Głoszą one, co następuje: „Państwa członkowskie stwierdzają, że rozszerzanie SOW i pogłębianie współpracy z pastwami obserwatorami, z partnerami w dialogu oraz z organizacjami międzynarodowymi zwiększy potencjał naszej Organizacji i jej rolę na arenie międzynarodowej jako wielobiegunowego (multilateralnego) mechanizmu podejmującego aktualne (bieżące) sprawy współczesności celem zapewnienia bezpieczeństwa, stabilności i zrównoważonego rozwoju naszego regionu".
Jak wykazałem powyżej, plon analizowanej Konferencji „na szczycie" Rady przywódców państw SOW jest oryginalny, wszechstronny (kompleksowy) i niezwykle bogaty. Obejmuje on nie tylko najważniejsze zagadnienia regionalne (środkowoazjatyckie) - jak to kiedyś bywało, ale również kluczowe sprawy eurazjatyckie i globalne. Tak więc, teza o globalizacji SOW jest najzupełniej zasadna. Jest ona jedną z największych, a w wielu kwestiach (np. atrybuty terytorialne, ludnościowe, terytorialne, gospodarcze, surowcowe i in.), po prostu, największą organizacją międzynarodową na naszej planecie. Kraje członkowskie - to najstarsze cywilizacje ludzkie o niezwykle bogatych doświadczeniach, które mogą być wykorzystane w budowaniu lepszej przyszłości na Ziemi.
Bez wątpienia, pozytywny wpływ SOW na bieg wydarzeń krajowych, regionalnych i globalnych będzie systematycznie wzrastał. Jest to jednocześnie Organizacja wolna w zupełności od megalomanii, od zgubnej histerii zimnowojennej, wielkomocarstwowej czy hegemonistycznej; Organizacja kierująca się zdrowym realizmem, dążeniem do pokoju, do bezpieczeństwa, do sprawiedliwości, do lepszej wspólnej przyszłości dla wszystkich ludzi oraz do przezwyciężenia tragicznych skutków obecnych kryzysów i zaniedbań oraz do regeneracji cywilizacji ludzkiej, słowem do jej uratowania i do pomyślnego rozwoju. Zdecydowane dążenie do osiągnięcia tych celów wróży świetlaną przyszłość SOW, do której garnie się coraz więcej narodów i państw świata. Również Polska nie powinna pozostawać w tyle czy na uboczu tego przełomowego procesu globalnego.

Sylwester Szafarz

Odnośniki :
[1].Przemówienie Prezydenta Xi Jinpinga na Konferencji SOW w Samarkandzie
[2]. Deklaracja Samarkandzka; jej pełny tekst w wersji angielskiej opublikowany został do wglądu w internecie pod hasłem: Samarkand SCO Declaration, full text.